

Nogen vel vilde sælge sine Hovedgaarde alle tilsammen, men beholde Bønderjorden som et Majorat for sig selv. Jeg tvivler paa, at Nogen vilde gjøre det, thi det er dog nok i ethvert Tilfælde den meest brydsomme Deel af disse Eiendomme — brydsom i Diebliffet, og hvad Fremtiden vil bringe, veed jo Ingen. Jeg mener derfor, at Besidderen vil holde sig tilbage fra at sælge, naar han ikke kan sælge det Hele. Hans Lod og Wilskaar kunne være saadanne, at han ønsker at gjøre Brug af Loven, men skal han ikke kunne sælge Alt, skal han vedblive at have et Majorat her i Landet, medens han maaskee selv opholder sig i Udlandet, et Majorat, bestaaende af Bøndergods, saa nodes han maaskee til at opgive Tanken om at sælge; og omvendt, mine Herrer, hvor megen Besvær denne Bønderjord end skaber for Eieren, saa veed jeg af egen Erfaring, at der er overordentlig Mange, der gjerne ville have denne brydsomme Eiendom; der er overmaade mange Kjøbere, som ønske at købe store Godser, men naturligtvis sige disse Kjøbere: Vi ønske ikke blot Hovedgaardene, men vi ønske ogsaa dette besværlige Bøndergods; de maade have mere Tillid til Fremtiden end de, der tale paa den anden Maade. Det er derfor, saavidt jeg skjønner, et meget stort Vaand paa Lovens Virksomhed, dersom Bønderjorden saaledes bliver undtagen. Jeg siger, at Loven er upraktiff, men jeg vil tilføie, at jeg ogsaa kan tænke mig, at den kan blive altfor praktiff; thi jeg kan godt forestille mig, at en og anden Godseier kunde sige: ja, løsne Majoratsbaandet vil jeg ikke. — maaskee betragtes det som en Krænkelse af, hvad han skylder Creator og sine Forsædre — men at han derimod vel kunde mene, at det kunde være rigtigt at udtage en enkelt Hovedgaard til en Søn Nr. 2, der ellers skulde gaae for Lud og koldt Vand, eller i alt Fald være afhængig af Besidderens Velvillie. Det kan jeg meget godt tænke mig; men hvad vilde da Resultatet være? Det vilde være, at medens han i Følelsen af sin Stilling, som Majoratsbærer lod Majoratsbaandet vedblive for Hovedmassen af Eiendommen, saa udtog han en saadan enkelt Gaard, og dersom det kunde tænkes, at § 23 i Udskat-

gif igjennem, ja, saa benyttede han den for sin Søn og Sønnesøn og paalagde dem helligt den Forpligtelse at lade dette Vaand gaae videre gjennem begge Generationer, og saa fik vi et gammelt Fideicommis og et nyt Fideicommis, et Hovedfideicommis og et Secundo-genitur, som det kaldes. Det troer jeg meget let vilde blive Lovens meest praktiff Virkning; men det er jo ganske vist ikke vor Mening. Vor Mening er at frigjøre Jorden, i alt Fald at stræbe hen til at muliggjøre Jordens Frigjørelse, men derimod ikke for stedse at lægge nye Vaand paa den og give Leilighed for dem, der ere saa lykkelige at besidde disse Eiendomme, til at skabe nye Fideicommisser. — Der er imidlertid endnu en Betragtning, og jeg tilstaaer, at den for mig er Hovedbetragtningen. Jeg vilde ikke blot finde Loven haltende, mangelfuld og upraktiff, jeg vilde finde den ligesom skadelig, dersom det tillodes, at Majoratsgods kunde opløses, og Dele af dem gaae over til fri Eiendom, medens Bønderjorden vedblivende skulde være bunden under Majoratet. Man har jo meget ofte saavel her i Saleu som andetsteds talt om de lykkelige Wilskaar, hvorunder Majoratsbønderne befinde sig; de sidde for lave Afgifter, og naar engang Godseieren i Medfør af Loven af 21de Juni 1854 vil sælge nogle af disse Bøndergaarde, saa gaae de for en billig Kjøbesum over til Fæsteren eller hans Livsarvinger. Jeg tvivler ikke om, at dette smukke Billede, som man saaledes har udmalet af Majoratsbøndernes Tilstand, er fuldkommen sandt; men jeg skal tillade mig at henstille til de ærede Herrer, om denne Tilstand vil vedblive under de nye Majorater, som vi maade have for Die, hvor alle Hovedgaardene ere solgte, og Godseierne ere dragne bort, om man mener, at de traditionelle Følelser skulde vedblive at gjøre sig gjældende, og saaledes det smukke Forhold mellem Godseieren og Fæsterne vedblive at eksistere. Hvad har skabt dette Forhold? Det har tilvisse Samlivet mellem Godseieren og hans Bønder, mellem Herren og hans Undergivne, som Loven kalder dem, det, at Godseieren er født der paa Stedet og særdes mellem en Befolkning, som han er anvist at sørge for, og som han har gjort sig en Glæde